

ULUSAL TARIM ÇALIŞTAYI (ÇEVİRİMİÇİ) SONUÇ BİLDİRGESİ

İzmir – 17 Nisan 2021

TARIM YAŞAMSAL BİR ZORUNLULUKTUR!

Tarım; gıda, giyim ve diğer bazı sektörlere ürün ve hammadde sağlamaktadır. Buna karşılık dünyanın en eski üretim alanı olan tarım, son yıllarda oldukça itibar kaybetmiş durumdadır. Bilimsel bilgilerin ve teknolojinin yoğun olarak kullanılması sonucu tarımda üretim modelleri, işleyiş ve sermaye yapısı hızla değişmeye başlamıştır. Tarımda; bir yandan üretim çeşitliliği, ürünlerin hareketliliği ve verim yükselirken diğer yandan sosyal, ekonomik, ekolojik ve etik sorunlar da artmıştır.

Tarım, planlı kalkınmanın önemli bir bileşeni olarak Türkiye'nin hep gündeminde olmuştur. Ancak tarım sektörü, özellikle son yıllarda daha belirgin olmak üzere, hak ettiği değeri görmemiştir. Tarım sektörünün Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içindeki payı Cumhuriyet'in ilk yıllarında %40'ın üzerinde iken (örneğin 1925 yılında %44,7), 2019 yılında %5,9'a gerilemiştir. 1927 yılında yaklaşık %80'lik bir kırsal nüfusun tarımda istihdam edildiğini varsaymak mümkündür. Bugün tarımın istihdam oranı %20'nin altına düşmüştür.

Üretim, karşılığı elde edildiği sürece anlamlı ve mantıklıdır. Sürdürülebilir tarımsal üretim için olmazsa olmaz kural üreticinin yaptığı işten para kazanmasıdır. Üretici kazandığı sürece, toprağında kalıp üretmeye devam edecektir. Üretici kazandığı sürece, sektörün diğer paydaşları da kazanmaya devam edecektir. Aksi halde asıl kazanması gerekenin kazanmadığı bir sektörün dengeli, planlı ve sürdürülebilir bir geleceğinden bahsetmek oldukça zordur ki; Türk tarım sektörü böyle bir durum ile karşı karşıyadır. Öte yandan ülkemizin tarımsal üretim açığını ithalat ile kapatmaya çalışmak; kolaycı, geçici ve gündelik bir yöntem olarak sorunları ötelemekte ve büyütmektedir.

Türk tarımında yığınla sorun vardır. Bunların başında; emperyalist dayatmalar, toprak reformu, parçalı arazi, işletme büyüklüğü, altyapı sorunu, örgütlülük, tarımdaki nüfusun yaş ortalaması vb. gibi sorunlar gelmektedir. Bu sorunlar, zaman zaman, değişik kişiler tarafından gündeme getirilmekte ve onlara yönelik çözüm önerileri sunulmakta ve hatta bazı politikalar uygulamaya geçirilmeye çalışılmaktadır. Şu ana kadar kökten çözülmüş bir yapısal sorunumuz yoktur. Kısmen ve geçici çözümler, bir süre sonra başka sorunlar ile gündeme gelebilmektedir.

Başlıca gelişmiş ülkelerin çiftçisi, o ülke için hesaplanan kişi başına düşen milli gelirin yarısından fazlasını kazanmaktadır. Türkiye durum farklıdır; Türk çiftçisi, kişi başına düşen gelirin yaklaşık olarak üçte birini ancak kazanmaktadır. O halde Türk çiftçisi gerçekten yeterli seviyede kazanç elde edememektedir. Buradan hareketle "Tarımsal Üretim Gücü" olmanın tek başına çok anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tarımda sürekli gündeme gelen konulardan biri de girdi maliyetlerinin fiyat artışlarıdır. Gübre, ilaç, akaryakıt, yem, ekipman vb. gibi başlıca girdi maliyetleri devamlı yükselmektedir. Girdilerde oluşan fiyat artışları, çoğunlukla, dövizle bağlı olmakla açıklanmaktadır. Ülkemizde gübre, yem vb. gibi girdi üreten fabrikalar, görünüşte yerli üretim yapmaktadırlar. Ancak o

işletmelerin üretimde kullandığı hammaddeler bile çoğunlukla ithalat yoluyla ülkemize gelmektedir. Bir başka deyişle, bu tür yerli üretimler de ithalat bağımlıdır. Dolayısıyla ülkemiz gibi ekonomisi sorunlu bir ülkede, döviz hareketleri, girdi maliyetlerini yukarı çekecektir ki bu durum sürekli yaşadığımız bir sorundur.

Girdi maliyetleri üzerinde pazarlık ve/veya söz hakkı olmayan Türk çiftçisi için para kazanmanın yolu; ürünlerini, maliyetlerin toplamından fazlasına satmaktan geçmektedir. Bu mümkün müdür? Teorik olarak mümkündür ama uygulamada mümkün değildir! Neden mümkün olmadığını gündeme gelen açıklama, araştırma ve raporlar ile anlayabiliriz. Ayrıca günümüzde az sayıda ve oldukça organize işletmelerin oyun kuruculuğunda olan tarım ve gıda piyasasında, küçük üreticilerin tek başına pazarlık gücü oldukça zayıftır. Kooperatifler veya birlikler yoluyla yeterli seviyede örgütlü hale gelemeyen Türk çiftçisi sadece girdi alımlarında değil ürün satışlarında da başkalarına bağımlıdır. Sonuçta para kazanamama sorunu, üreticiyi üretimden uzaklaştırmaktadır.

Son yıllarda üretici, çözümü üretimden uzaklaşmakta bulmaktadır. Bunun en somut göstergesi kırsalda yaşayan nüfusumuzun yaklaşık %8'e gelmesi ve tarımsal istihdamın % 20'nin altına düşmesidir. Bunlara ek olarak tarımsal üretimde yer alan üreticilerin yaş ortalaması 55'e çıkmıştır. Bu değişimin anlamı; "yeni nesil", tarımsal üretime pek ilgi duymamakta ve kente göçmektedir.

Özellikle son yıllarda çok daha belirgin hale gelen neo-liberal politikalar, pek çok ülkede olduğu gibi Türk Tarımı'nda da sorunların kökleşmesine ve çözümsüz hale gelmesinde birinci dereceden etkili olmuştur. Az sayıda uluslararası firmanın kontrol ettiği tarım ve gıda sektörlerinde kendi çiftçisini koruyamayan ülkeler hızla dışa bağımlı hale gelmiştir. Türkiye gerek ürün ve gerekse girdiler anlamında büyük bir ithalatçı konumuna gelmiştir. Ülkemizin tarımsal ürün dış satımı ile tarımsal ürün dış alımı arasında makas hızla daralmıştır. İthalat bağımlısı olmanın yanı sıra benzer sermaye grupları tarım ve gıda sektörlerinde büyük yatırımlar yaparak o sektörlerde en önemli oyuncu konumuna gelmeye başlamıştır. Emperyal politikaların doğal sonucu olarak tarımsal KİT'lerimiz büyük ölçüde özelleştirilmiştir. Böylelikle üretimde güvence görevi gören bazı kurumların yerini özellikle uluslararası sermaye hızla doldurmuştur. Bu durumda çiftçi hem girdiler hem de çıktılar/ürünler konusunda bağımlı hale gelmiştir.

Günümüzde, tarımdan ve dolayısıyla kırsaldan uzaklaşma, üretimden kopma ve gıda güvencesi dışında başka sorunlara kapı aralamaktadır. Kentin algısal cazibesi ve olanakları, özellikle de ekonomik olanakları, kırsala kan kaybettirmeye devam ettirmektedir. Ayrıca kente olan büyük göçlerin, genelde plansız olması nedeniyle kentlerin sorunları da büyümeye devam etmektedir. Tarım konuşulurken bu gerçek göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü bu sorun; **topraksızlık, az toprak sahibi olma ve tarımdan yaşamını sürdürememe nedeniyle göç, istihdam, üretim, gıda güvencesi, eğitim, güvenlik, barınma vb.** gibi diğer sorunları beraberinde getirmeye devam edecektir.

Türk Tarımı'nda çözüm bekleyen temel konuları 5 başlık altında sıralamak mümkündür:

1. Politik Konular,
2. Ekonomik/Finansal Konular,
3. Örgütsel Konular,

4. İşletme Yapısı ve Demografi ve
5. Eğitim, Ar-Ge ve Teknoloji Konuları.

Tarımla ilgili verilen bu tespitlerden sonraki bölümlerde 17-25 Şubat 2021 tarihleri arasında düzenlenen Ulusal Tarım Çalıştayı'nın düzenlenme amacı ve katılımcılar ile katılımcıların Türk Tarımı'nın sorunlarının çözümü için sunduğu öneriler hakkında bilgi verilmiştir.

ULUSAL TARIM ÇALIŞTAYI

17 Şubat 1923 tarihi Türkiye Cumhuriyeti'nin dönüm noktalarından birisidir. Birinci İzmir İktisat Kongresi bu tarihte başlamıştır. Bu Kongre ile yeni devletin ekonomik ve sosyal hayatına yön verilecek çalışmalar ele alınarak zaman içinde bu kararlar hayata geçirilmiştir. Cumhuriyet tarihimizin ilk Planlı Dönemi'nin başlangıç noktası olan Birinci İktisat Kongresi'nin 98'inci yılında, Kongre'de, o günün koşullarında doğal olarak temsil edilen ziraat (tarım, hayvancılık ve gıda) sektörünün ele alınacağı ve sorunlarına çözümler önerileceği ve ayrıca gelecekte yapılması gerekenlerin kayıt altına alınacağı bir etkinlik fikri Ulusal Tarım Çalıştayı'nı ortaya çıkardı.

Ulusal Tarım Çalıştayı, yaklaşık 2 aylık bir sürede hazırlandı. Herhangi bir kurumsal işbirliğinden ziyade az sayıda kişinin değerli ve anlamlı katkılarıyla konular ve konuşmacılar belirlendi. Konuşmacılar ile iletişime geçilerek görüş ve onayları alındı. Ardından 17 başlık belirlenerek 9 günlük bir program oluşturuldu. 17-25 Şubat 2021 tarihleri arasında, seçilen konuları; ülkemizin değişik yerlerinde yaşayan ve kendi alanlarında seçkin konumlara sahip 50'den fazla akademisyen, uzman, üretici ve paydaş 17 oturumda konuştu. Oturumlar içinde bulunduğumuz salgın koşulları nedeniyle çevrimiçi olarak gerçekleştirildi ve Youtube üzerinden canlı yayınlandı. Ayrıca oturumlarda izleyicilerin yazılı görüşleri paylaşılmış ve yine izleyicilerden gelen sorular zamanın izin verdiği ölçüde konuşmacılar tarafından yanıtlanmıştır.

Çalıştay'da gerçekleştirilen oturum başlıkları şu şekildedir:

- Cumhuriyetin İlk Döneminde Tarım Politikamız
- Ormanlarımızın ve Sularımızın Durumu
- Kooperatifler ve Örgütlenmenin Gerekliliği
- Üreticiden Tüketicie Doğrudan Tarım Lojistiği
- Tek Sağlık Yaklaşımıyla Hayvan Sağlığı ve Refahı
- Tarımsal Kooperatifler, Teknoloji ve Ar-Ge
- Tarım Medyasının Rolü
- Kırsal Alan ve Mekansal Planlama İlişkisi
- Toprak ve Sürdürülebilirlik Ekseninde Tarım
- Tarımda ve Kırsalda Eğitim
- Gıda Güvenliği ve Egemenliğinin Önemi
- Su Ürünlerinin Mevcut Durumu
- Etik Açısından Tarım ve Gıda Sistemi
- Çevre ve Ekolojinin Mevcut Koşulları ve Tarım
- Kırsal Kalkınma Bir Tercih midir?
- Tarımsal Ticaret ve Pazarlamada Başlıca Sorunlar
- Bitkisel Üretim, Tarım Hukuku ve Sigortası

Türk Tarımı'nın sorunları ve katılımcılar tarafından teklif edilen çözüm önerileri aşağıda sunulmuştur. Ortak veya benzer çözüm önerileri "Genel Politikalar" alt başlığı altında toplanmıştır.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ve YAPILMASI GEREKENLER

GENEL POLİTİKALAR

1. Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanan her bir tarım orman, su politikası milletin, devletin temel ihtiyaçlarından doğmuştur. Zamanın ihtiyaçlarına göre geliştirilen kurumlar bu millete hizmet etmiş kapatılanlar ise zamanla ayrı bir kriz olarak ortaya çıkmıştır. Bu kurumlar, zamanın ihtiyaçlarına göre geliştirilip yeniden geleceğe hazırlanmalıdır.

2. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yer alan konular, yine ülke gündeminde önceliğini korumalı, kısa, orta, uzun vadeli ülke tarım politikasının vazgeçilmezi olmalıdır.

3. Orman köylülerine, kırsal nüfusa, köy ve köylülüğe gereken önem verilmelidir. O bölgelerin gen kaynakları aynen AOC tarihinde olduğu gibi bölge üretme istasyonlarında çoğaltılarak hem koruma altına alınmalı hem geliştirilmeli hem de oradaki köylü ve üreticilere dağıtılmalıdır. Üretilen ürünler ise; TMO, EBK, SEK (kapatılanlar tekrar açılarak) ve kooperatifler aracılığı ile alınmalıdır.

4. Birikimli insanlardan destek alınarak, tarım, su ve ormanın konuları çözümlenmelidir.

5. Yapılacak projeler, kısa, orta, uzun vadeli olarak düzenlenmeli, bağımsız bir kurulca bunlar denetlenmelidir. Siyasi atamalar yerine liyakatli, milletine, devletine, çiftçisine, üreticisine hizmet edecek yöneticiler, kurumda belli bir zaman çalışma şartına göre bürokraside yer almalıdır. Bakanlıkların tekli yapısı, liyakati, hiyerarşisi bozularak çalışma barışı yok edilerek çalışamaz hale getirilmemelidir.

6. Tarım, orman, veterinerlik eğitimlerinin kalitesinden ödün verilmemelidir. Uygulamalı eğitimlerin yapıldığı orta eğitimler, tekrar bakanlığın emrinde yeniden düzenlenmeli, tarım ve ormanın hizmetine sunulmalıdır. Mezun olanlara hem serbest piyasa hem de kamuda imkânlar oluşturulmalıdır. Her meslek dalı kendi bakanlığında ilgili birimlerinde verimli çalıştırılmalı, meslek içi eğitimlere günün şartlarına göre programlar yapılmalıdır.

7. Tarım, orman, veteriner meslek sahipleri; kurumlarına, konularına, kişiliklerine ve haklarına sahip çıkmalıdır.

8. Kırsal kalkınmanın ülkemiz için bir tercih değil zorunluluk olduğu anlaşılmalı ve bu zorunluluğun gerekleri yerine getirilmelidir.

9. Ülkemizin içinde bulunduğu gelişme süreci sahip olunan bütün kaynakları planlı ve rasyonel bir tarzda kullanarak kalkınmayı hızlı ve dengeli bir biçimde sürdürmeyi gerektirmektedir.

10. Kırsal alanın sosyal, kültürel ve ekonomik altyapı ve hizmet gereksinimlerinin bir bütünlük içinde ele alınarak çözümlenmesi, kır-kent ve üretici-tüketici dayanışmasının sağlanması, yerel

yönetimlerin tabana dayalı kooperatifçiliği desteklemesi, kooperatifler ile ilgili mevzuatın düzenlenmesi, adil piyasa ve ticaret koşullarının sağlanması, kırsal kalkınma çalışmalarının ana politikalarını oluşturmalarıdır.

11. Kırsalda iş ve yaşam şartlarının iyileştirilmesine, kooperatifçiliğin güçlendirilmesine, kırsal refaha ve kırsal istihdam alanlarına ağırlık veren politikalar daha fazla kabul görmelidir.

12. Kırsal alanda gerçekleştirilecek her türlü faaliyet ancak kooperatif temelli yaklaşımlar ile başarıya ulaşabilir.

13. Küçük ve orta ölçekli işletmeler için düşük endüstriyel girdiye dayalı agroekolojik tarımın gereksinimlerine uygun AR-GE etkinlikleri ve eğitim hizmetleri düzenlenmelidir.

14. Çıkarılan yasa, yönetmelik ve KHK'ler, Türk tarımının ve çiftçisinin lehine olmalıdır.

15. Birinci sektör olan tarım gelişmeden, ülkenin geleceği inşa edilemez. Tarımın dışa bağımlı olmaktan çıkarılarak kendine yeterli hale getirilmesi, maliyetlerin düşürülmesi, tarımsal girdilerden enerji dahil, KDV, ÖTV, TRT Payı vb. türü vergi ve harçlar alınmamalıdır.

16. Kırsal alanda yaşayan, tarımsal faaliyetlerde bulunan nüfusun sağlık, eğitim, sosyal güvenlik, emeklilik, mevsimlik işçi, sendikal hak konularında eksiklikler giderilmeli; kırsal cazip hale getirilerek, göç önlenmeli, bu uygulamalarla çiftçi nüfusunun gençleşmesi sağlanmalıdır.

17. Deprem riski yüksek olan ülkemizde ovaların tarım dışı kullanılması önlenerek, mevcut yapılaşmanın ovalardan kayalık zeminlere taşınarak afetlerde ölüm engellenmelidir. Kırsal alanda yeni yerleşim alanları belirlerken, mekansal planlamada bu değerler dikkate alınmalıdır.

18. Tarımda verimlilik, rekabetin ve kalitenin ana unsurlarından birisidir. Verimli üretim yapabilmek için her türlü eğitim, teknoloji ve yenilenme altyapılarının oluşturulması, teşvik edici önlemler alınması gerekmektedir.

19. Türk Tarımı'nın bel kemiği durumundaki küçük aile işletmeciliğinin sorunları hızla ele alınmalı ve çözümlenmelidir.

20. Yapılacak planlama ile ihtiyaç duyulan ürünler ülkemizde üretilmeli, zorunlu değilse ithalat yoluna gidilmemelidir. Dünyanın ihtiyaç duyduğu ürünleri yetiştirerek (ürün çeşitliliğini arttırarak) dış satım arttırılmalıdır.

21. Tarım hukukunu düzenleyen kanun sayısı çok ama düzenlemeler bağlantısızdır. Çiftçi ve işletme tanımları birbirinden farklıdır, tek tanımda birleştirilmelidir.

22. İhracatın artırılması ile ilgili olarak, destekleme modelleri geliştirilmeli, yatırımlarda teşvik edici uygulamalar yapılmalıdır.

23. Cumhuriyet'in ilk yıllarında olduğu gibi, köylü ve çiftçilerimizin eğitimi için köylere gidilmelidir. Öğretim üyelerimiz, ziraat mühendislerimiz, ziraat teknikerlerimiz,

teknisyenlerimiz, veteriner hekim ve veteriner sağlık memurları, gönüllü bir şekilde yerinde eğitim ve uygulama yapmalıdır. Köy enstitüsü benzeri kurumlar oluşturulmalıdır.

24. Özelleştirilen tarımsal KİT'ler yeniden kurulmalı, halkın ve çiftçinin ihtiyaç duyduğu ürünler ve girdiler bu KİT'ler yoluyla düzenli, uygun ve ekonomik koşullarda temin edilmelidir.

25. Üretici ile tüketici arasındaki mesafeyi kısaltacak önlemler, politikalar ve yapılar hayata geçirilmelidir.

ÇEVRE ve EKOLOJİ

1. Doğal Varlıkların Korunması, çevreciler ve halkın müzakereci direnci sayesinde mümkün olacaktır.

2. Paris Anlaşması, TBMM onayından geçirilmeli ve İklim Değişikliği Performans Endeksi'nde başarıya ulaşılmalıdır.

3. Kömür santralleri, Türkiye sağlık harcamalarının üçte birine sebep olmaktadır. Bu konuda etkin ve kalıcı tedbirler alınmalı ve yenileri açılmamalıdır.

4. Ramsar Sözleşmesi için yasa çıkarılmalı ve titizlikle uygulanmalıdır.

5. Kıyı kentler için, uzmanlarca hazırlanacak "Kıyı Bölgesi Yönetim Planı" uygulanmalıdır.

6. Sulak alanlar, lagünler, dalyanlar, su kuşlarının uğrak ve konaklama alanları SİT ilan edilmeli ve korunmalıdır.

7. Toprak erozyonu önleme programına öncelik verilmelidir.

8. Ekolojik mücadele yerelle sınırlı kalmamalı, yerele hapsedilmemeli. Yerelden başlayan mücadele tüm Türkiye'ye hatta ülke dışına duyurulmalı. Tüm ülkede konu gündemde tutulmalı, çözüm önerileri paylaşılmalı, ağ genişletilmelidir.

9. Ekolojik mücadelenin ne olduğu ve önemi toplumun geri kalanına anlatılmalı. Toplumsal duyarlılık arttırılmalı. "Ben kültürü" nün yerine eskiden olduğu gibi "biz kültürü" geçilmelidir.

10. "Atık Yerinde Deđerdir" yaklaşımının yer aldığı Döngüsel Ekonomi esaslı yaklaşımlar bu organik atıkların çevre dostu ve ekolojik anlamda sürdürülebilir şekilde, tekrar doğaya ve tarıma ekolojik ve organik gübre niteliğinde geri kazandırılmasının yanı sıra, aynı organik atıklardan iklim krizi ile mücadelede Yeşil Mutabakatın da odak noktası ve hedefi olan Karbon Nötr iklimlere ulaşmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

ETİK

1. Tarımsal üretim modellerimizi etik açıdan yeniden gözden geçirmemiz gerekmektedir.

2. Her canlının, ekosistemin sıradan bir öznesi olduğunu görebileceğimiz, yeni bir “değer” anlayışına olan ihtiyacımız kaçınılmaz görünmektedir.

GIDA GÜVENLİĞİ ve EGEMENLİĞİ

1. Tarım ve gıda ürünlerinin serbest piyasa koşullarında ticarete konu metalar olarak görülmesinden bir an önce vazgeçilmesi gerekmektedir. Gıda egemenliğinin ve gıda hakkının sağlanması birincil öncelik olmalıdır.

2. Tarımsal üretim gıda hakkının temelidir. Ülkemiz tarımsal üretimden ve üreticiyi korumaktan vazgeçmemelidir.

3. Gıda güvenliğinin sağlanmasına yönelik düzenlemeler; şeffaf, katılımcı ve bilim temelli olmalıdır.

4. Gıda güvenliğinin sağlanması zincirin tüm aşamasında gıda mühendisi, veteriner hekim, ziraat mühendisi, su ürünleri mühendisi gibi uzman mesleklerin varlığı ile mümkün olabilecektir. Mühendisler ve veteriner hekimler olmadan üretim yaklaşımından vazgeçilmelidir.

5. Tarım ve Orman Bakanlığı, denetimleri gereği gibi yapmak üzere yeterli sayıda uzman istihdam etmeli ve denetimler sonunda tespit edilen gıda güvenliği risklerini sistemli bir şekilde paylaşmalıdır.

6. Bilgi kirliliği, tüketicinin gerçek risklerden uzaklaşmasına ve yanlış kararlar vermesine neden olmaktadır. Risk değerlendirmesi ve bilimsel risk iletişimi çoklu disiplin anlayışıyla bağımsız bilim insanlarından oluşan bir kurulca gerçekleştirilmelidir.

7. Gıdalardaki risklerinin değerlendirilmesinde, bilimsel yaklaşımlar ve uluslararası uygulamalar tercih edilmelidir.

8. Güvenli gıda üretimi için, yenilikçi uygulamalar tercih edilmeli, bu konuda tüm paydaşlar (kamu, üniversite, özel sektör) ortak ve paylaşımcı bir tavır içinde olmalıdır.

9. Gıdaların üretiminde hijyenik koşulların sağlanması gereklidir. Her alanda tüm paydaşlar daha fazla disiplinler arası çalışmalara yönelmeli ve gerekli önemi göstermelidir.

10. Gıda denetimine uygulanacak analizlerde uluslararası kabul görmüş yöntemler tercih edilmeli, bu konuda çalışma yapan merkezlerin güvenliği onaylanmış analiz yöntemlerini geliştirici yaklaşımlarda bulunmalıdır.

11. Gıda maddelerinin gerek ulusal gerekse uluslararası ticaretinde yaşanabilecek problemlere karşı, konu ile ilgili kanun ve hükümler tam olarak belirlenmeli, gelecekte karşılaşılabilecek sorunlara karşı sürdürülebilir ve çözüm odaklı olunmalıdır.

12. Gıdalarda yapılan taklit ve karmaşa konusunda üretim zincirinde yer alan bütün paydaşlar ilgili kurum ve kuruluşlarca yeterli şekilde bilgilendirilmeli ve gerekli eğitimler verilmelidir.

Ayrıca tüketiciler yönelik gıdalardaki riskler konusunda bilgilenmeleri için çeşitli alanlarda (televizyon, radyo, gazete, internet, sosyal medya vb.) gerekli uyarılar ve bilgilendirmeler konunu uzmanı olan kişilerce yapılmalıdır.

13. Her alanda olduğu gibi gıda alanında da bu konuda gerekli yeterliliklere sahip uzman ve kişilerin paylaşımlarda bulunması sağlanmalıdır. Bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, ancak bu düzenlemeler konuyu bilen uzmanları cezalandırmak veya korkutmak odaklı değil, konu hakkında bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olan kişileri caydırıcı olmalıdır.

14. Gıdaların üretiminden tüketimine kadar olan bütün aşamalarda tüm paydaşların etik yaklaşımda bulunması gerekmektedir.

HAYVAN SAĞLIĞI ve REFAHI

1. Hayvan sağlığı, insan sağlığı ve hayvansal üretimle doğrudan ilişkili olduğu için ulusal ölçekte bir devlet politikası olarak ele alınmalı ve gereken önem en üst düzeyde gösterilmelidir.

2. Halen yürürlükte olan Uluslararası Cenevre Sözleşmesi'nin bir gereği olarak aynen 1980 yılından önceki dönemde olduğu gibi etkin, bağımsız, mobil, merkez-taşra iletişimi iyi kurulmuş bir kamu hayvan sağlığı örgütü, bütüncül bir anlayışla yeniden oluşturulmalıdır.

3. Mevcut olan kamu sağlık örgütünün veteriner hekim ihtiyacını karşılamak üzere yeni kadrolar açılmalıdır.

4. Kamuda çalışan veteriner hekimler büro memuru olmaktan çıkarılmalı, sahada koruyucu veteriner hekimliği, işletme danışmanlığı ve yetiştirici eğitimi konularında etkin çalışmaları sağlanmalıdır.

5. Türkiye'de veteriner hekim yetiştiren veteriner fakültelerinin sayısı gereğinden çok fazladır. Bu bağlamda yeni veteriner fakülteleri açılmamalı, henüz mezun vermeyen fakülteler bölgedeki gelişmiş fakültelerle birleştirilerek sayıları azaltılmalıdır.

6. Üniversitelerin veteriner ve laborant programlarında yetersiz öğretim koşullarında ve uzaktan eğitimle yetiştirilen sözde veteriner teknisyenleri sorununa mutlaka bir çözüm bulunmalıdır.

7. Türkiye'de büyük ekonomik kayıplara yol açan ve işletmelerin sürdürülebilirliğini engelleyen buzağı, kuzu ve oğlak ölümlerine karşı etkin önlemler alınmalıdır.

8. Hayvan sağlığına büyük katkıları dokunan serbest veteriner hekimlerin İTS (İlaç Takip Sistemi), ATS (Aşı Takip Sistemi) ve Elektronik Reçete sorunları bir an önce çözümlenmelidir.

9. Türkiye'de sığırlarda yaygın olarak görülen ve yol açtığı ekonomik kayıplar yanında insanlara da bulaşan tüberküloz (verem) ve bruselloz (Malta humması) hastalıklarına karşı gerekli mücadele önlemleri ivedilikle alınmalıdır.

KOOPERATİFÇİLİK

1. Kooperatifleşme öncelikli devlet politikası olmalıdır.
2. Kooperatifçilik Bakanlığı kurulmalıdır.
3. Okullarda kooperatifçilik dersi konulmalıdır.
4. Yerel yönetimler, kooperatifler yoluyla kırsal kalkınmaya önem vermelidir.
5. Belediyeler, kooperatif ürünlerinin satıldığı tanzim satış mağazaları açmalıdır.
6. Sözleşmeli üretimler kooperatifler kanalıyla, üretici güvence altına alınmalıdır.
7. Tarımsal örgüt yapısı düzenlenmelidir.
8. Devlet, kooperatifleri desteklemeli ve denetlenmelidir.
9. Yerli üretime önem verilerek, planlı üretimle, fiyat istikrarı sağlanmalıdır.
10. Çiftçiye para veren değil, para kazandıran ulusal bir tarım politikası oluşturulmalıdır.
11. Dışalım politikası yerine örgütlülük esasıyla üretim politikası uygulanmalıdır.

ORMANLAR

1. Orman ekosistemleri de tüm ekosistemler gibi kamusal oluşumlardır. Dolayısıyla tüm ekosistemlerin yönetiminde olduğu gibi yönetiminde geniş anlamda kamu yararının yani yalnızca insanların değil ekosistemi oluşturan tüm varlıkların gözetilmesi temel ilke olmalıdır. Bu kapsamda yönetilmesine, korunmasına, genişletilmesine ve değerlendirilmesine yönelik çalışmalar "kamu hizmeti" olarak tasarlanmalı, çok boyutlu olarak planlanmalı ve yürütülmelidir.
2. Ormancılığımızda yalnızca orman ekosistemlerinden yararlanmayı düzenleyecek biçimde değil, "devlet ormanı" sayılan arazileri iyileştirme, bu arazilerden çok boyutlu yararlanmayı olanaklı kılacak biçimde bütünsel olarak planlama düzenine geçilmelidir.
3. Anayasa'nın 169 ile 170. Maddeleri, yeniden 1961 Anayasasının 131. Maddesi'ndeki gibi düzenlenmelidir. Ayrıca "orman" ve "maki" sayılan araziler, yanı sıra, orman ve maki ekosistemleri ve ormancılık düzeniyle dolaylı olarak ilgili tüm hukuksal düzenlemelerin ilgili maddeleri yürürlükten kaldırılmalı; "orman" ve "maki" sayılan, sayılacak olan araziler ile, bu arazilerdeki orman ve maki ekosistemlerinin yönetimini düzenleyen tek bir "**Ormancılık Kanunu**" çıkarılmalı; 6831 sayılı yasa yürürlükten kaldırılmalıdır.
4. Herhangi bir bakanlığa bağlı merkezi, genel müdürlükler biçiminde devlet örgütlenmesi artık işlevlerini yerine getiremez olmuştur. Tüm birimlerinde karar, uygulama ve denetleme süreç demokratik, özerk birimlerden oluşan kamusal örgütlenme düzenine geçilmelidir.

5. Hukuksal düzenleme tasarıları kamusal ormancılık düzeninde demokratik koşullarda hazırlanmalı, gerektiğinde değişik önerileri de bu düzen içinde geliştirilmelidir.
6. Tüm orman çalışanları grevli, toplu sözleşmeli sendikal haklara kavuşturulmalı; rotasyon, performans değerlendirme vb. konu ve yöre uzmanlığını ortadan kaldıran uygulamalara başvurulmamalıdır.
7. “Devlet ormanı” sayılan araziler; ulusal savunma, sağlık, doğal yıkımlar vb. kamuyu doğrudan etkileyen durumlar dışında, ormancılık dışı amaçlarla kullanılmamalıdır.
8. Başta yeni orman ekosistemleri oluşturmak amaçlı ağaçlandırma çalışmaları olmak üzere ormancılık çalışmaları, yalnızca doğal olarak orman ekosistemleri bulunan yerlerde değil; başta toprak erozyonun önlenmesi, su güvenliğinin sağlanması, kentsel yerleşmelerde yaşayanların gezme, dinlenme, eğitim vb. gereksinimlerini karşılayacak şekilde yürütülmelidir.
9. Çevrelerinde ya da bitişiğinde “devlet ormanı” sayılan araziler ile başta orman ve maki olmak üzere çeşitli ekosistemlerin bulunması “orman köylülerinin kalkındırılması” çabalarına çeşitli olumlu dışsallıklar sağlıyor. Bu dışsallıklar en geniş anlamda kamusal yararı en fazla noktaya taşıyacak doğrultuda değerlendirilmelidir. Bu amaçla, başta “orman köyü kalkındırma kooperatifleri, kooperatif birlikleri ile Merkez Birliği olmak üzere ilgili demokratik kitle örgütlerinin bu doğrultuda demokratik güç ve işbirliği yaparak siyasal iktidarlar ile partiler üzerinde demokratik baskı oluşturmalıdır.
10. Yurttaşlarımızın korumacı çabalarının ekolojik yıkımlara, bu kapsamda orman ve maki ekosistemlere de çeşitli biçim ve düzeylerde zarar verebilen etkinliklerin, temelde, egemen üretim ilişkilerinden ve bu ilişkilerin biçimlendirdiği ekonomik, toplumsal, kültürel politikaların, bu doğrultudaki düzenleme ve uygulamalardan soyutlanmaması için özenli davranılmalıdır.

SULAR

1. Yeraltı sularımızın kullanımının acilen denetlenmesini gerekmektedir.
2. Çiftçileri mağdur etmeden kuyulara ölçüm sistemi takılması için yeraltı suyu sulama kooperatifleri ile işbirliği yapılmalıdır.
3. Yeraltı suyu sulama kooperatifleri kurumsal olarak güçlendirilmeli ve bu denetimin bir parçası olmalıdır.
4. Yer altı sularımızla yapılan sulamaların en verimli şekilde yapılması ve ulusal su planı ve kalkınma planlarında belirtildiği gibi tarımsal sulamada kullanılan yeraltı suyu miktarı her yıl azaltılmalıdır.
5. Milli Su Konseyi kurulmalıdır.
6. Sulamada, İspanya Modeli'nin incelenerek ülkemizde uygulama olanakları araştırılmalıdır.

7. Su tasarrufu özendirilmeli ve su kullanımı kontrol altına alınmalıdır.
8. Vahşi sulama yerine daha az su tüketen yöntemler tercih edilmelidir.
9. Tarımsal elektrik faturalarında alınan değişik vergi ve paylar kaldırılmalıdır.
10. Çiftçiye, elektrik faturaları hasat dönemi sonrası düzenlenmelidir.
11. Sulama ile ilgili TEDAŞ'a ait eski borçlar silinmelidir.
12. Sulama yöntemleri desteklenirken mutlaka su yönetimi teknolojilerinin kullanımı şart koşulmalıdır. Aksi halde hibe ya da kredi verilmemelidir.
13. Sulama suyunu ihtiyacından fazla kullandıktan, daha yüksek bedel alınmalıdır.
14. Onarıcı tarım özendirilmelidir.
15. Topraklarda organik madde miktarının korunması, ziraat yapılan tüm tarlalarda şart koşulmalıdır. Bu denetlenmelidir.
16. Sulama kooperatifleri, sulama birlikleri tarlalara verdikleri suyu, sulama yönteminin gerektirdiği debi ve zamanda verebilmelidir. 24-48 saat boyunca sulama yapılması engellenmelidir.
17. Su iletim ve dağıtım hatlarında buharlaşma kaybını engelleyerek basınçlı sistemlere, akıllı yönetim araç gereci kullanarak hızla geçilmelidir.
18. Sadece bitkilerin etkili kök bölgelerinin sulanması ve merkezi birimlerce bunun akıllı sistemler ile uzaktan denetlenmesi sağlanmalıdır.

SU ÜRÜNLERİ

1. Şehirleşen dünyanın en çevreci ve en sürdürülebilir protein kaynağı olan su ürünlerinin kontrolleri ve sağlıklı üretimleri desteklenmelidir.
2. İhracat pazarlarının doğru analizi ve konumlandırmasıyla Türk Balığı markasıyla doğru fiyattan tüketiciyle buluşturulmalıdır.
3. Kişi başı balık tüketiminin bireysel farkındalık, satın alma ve tüketim kolaylıklarının ön plana çıkartılarak arttırılması desteklenmelidir.
4. Su ürünleri sektöründe ara eleman niteliğindeki teknisyenlerin eğitimi cazip hale getirilmelidir.
5. Sektörde ilk hedef, kısa vadede mevcut stokları korumak, orta vadede tedbirler almak ve uzun vadede yakalanan balık miktarını yukarı çıkarmak olmalıdır.

6. Kooperatiflerimiz, üreticiden tüketiciye ulaştırma görevini yerine getirmek için ortaklarının balıklarını pazarlayıp, hem balıkçının gelirini hem de tüketicinin ucuz balık yemesini sağlamalıdır.

7. Yakalanan balıklar öncelikle insan gıdası için kullanılmalıdır.

8. Arz talep dengesini kurarak talep fazlası balığı piyasaya sürmeyerek, pazarda süreklilik ve fiyat istikrarı sağlanmalıdır.

9. Kota uygulamasına geçilmeli, her teknenin günlük ve yıllık ne kadar balık yakalayacağı belirlenmeli ve kota öncelikli olarak hamsi ile istavrite gelmelidir.

10. Ülkemizde % 3,5 olan koruma alanlarımızı, AB ülkelerinde olduğu gibi % 10'lara çıkarmamız gerekmektedir.

11. Daha fazla sayıda su ürünleri mühendisi Bakanlık'ta istihdam edilerek, denetim mekanizması güçlendirilebilmelidir.

12. İklim değişiklikleri kuraklık hava sıcaklıkları ve balık boyları dikkatlice takip edilerek avcılık sezon tarihlerinde değişiklikler yapılabilmeli, gerektiğinde bu sene hamside olduğu gibi kısmi yasaklar getirilmelidir.

13. İstilacı türlerden balon balığı ve aslan balığını çoğalmasını engellemek için etkin mücadele edilmelidir.

TARIM LOJİSTİĞİ

1. Üretime bağlı fiyat dalgalanmalarının azaltılması için üretimin kontrol edilebilir ve izlenebilir bir şekilde kayıt altına alınmalı hem ulusal hem de bölgesel olarak talebe dayalı havza bazlı üretim planlaması yapılmalıdır.

2. Ayrıca tüketim bölgelerinin etrafında doğal enerji kaynakları kullanılarak örtü altı üretimin geliştirilmesi önemlidir. Sera yatırım maliyetlerinin azaltılması için iç bölgelerde seracılığın teşvik edilmesi ve mevcut seraların belirlenen ölçüğe ulaşacak şekilde modernizasyonu sağlanmalıdır.

3. İklim değişikliği ve aşırı hava koşulları etkisi yoğunlaştıkça, yaş sebze ve meyve hasatlarından kaynaklanan atıkların azaltılması daha önemli hale gelecektir. Tedarik zinciri boyunca taşıma ve ayrıştırma gibi aşamalardaki kayıpların azaltılması için gerekli alet ve ekipman sağlanması, çalışanların eğitilmesi, hallerde ticaret dışı bırakılan döngüsel tarım ilkeleri doğrultusunda ürünlerin hayvansal yem olarak veya kompost yöntemi ile doğal gübre olarak kullanılması sağlanmalıdır.

4. Girdi ve ürün piyasalarında rekabet avantajı sağlamak için üretici ve tüketici örgütlenmesinin sağlanması ve güçlendirilmesi gerekmektedir. Üreticilerin pazarlama işlevini gerçekleştiren komisyoncular ile üreticiler arasındaki güçlü örfi hukuk dikkate alınmalı, geliştirilmeli ve

gelecekte oluşturulması muhtemel üretici ve tüketici örgütleri altyapı açısından desteklenmelidir.

5. Tarım işletmeciliğinin bir meslek olarak tanımlanması, üreticilere üretim teknikleri, hastalık ve zararlılardan korunma yöntemleri ile ilgili eğitim ve yayım hizmetlerinin sağlanması ve üretimde yıl boyu sürekliliği sağlayabilecek üretim teknolojilerinin kullanılması, tarım arazilerinin kullanımında ve desteklemelerde bu mesleği icra edenler dikkate alınmalıdır.

6. Küçük ölçekli işletme yapısının ürün fiyatları üzerindeki etkisi dikkate alınarak küçük ölçekli işletmelerin üretime devam edebilmeleri sağlanmalıdır. Genç nüfusun üretime devam edebilmesi sürdürülebilir tarımsal üretim açısından önemlidir. Genç nüfusun kırsalda kalması için kırsal alana gerekli teşvik ve altyapı yatırımları yapılmalıdır.

7. Kırsal alanda yerleşim yerlerinin imar edilmesi, tarımsal arazilerin korunması ile ilgili zorlayıcı yasa ve tedbirlerin uygulanmaya alınması, kırsal kesimdeki sosyal yaşantının iyileştirilmesi (sosyal alanlar, spor alanları vs.), çalışan erkek işgücünün çalışan hanımlarının da özel sosyal güvencelerle kırsalda kalmasını teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır.

8. Kapasitesi yetersiz veya yeniden yapılandırılma ihtiyacı olan hallerin kamu eliyle yapılandırılması ve yönetiminin yerel belediyeler veya kamu tarafından yapılarak etkinliği sağlanmalıdır.

9. Soğuk zincirden çıkan ürünün sofralık ömrü kısa olmakla birlikte lezzetinde de değişme yaşanmaktadır. Olası soğuk zincir uygulaması için semt pazarlarının alt yapısı uygun değildir. Semt pazarlarının işleyiş açısından iyileştirilmesi için mali ve kalite denetimler yapılmalıdır.

10. Fiyat artışları incelenirken Türkiye'nin sosyal ve ekonomik özelliklerini de incelemek gerekmektedir. Nüfus artışı, dış göçler, turist sayısı, tüketim alışkanlıklarının değişmesine bağlı tüketim artışı ve üretim maliyetlerindeki artış dikkate alınmalıdır.

11. Temel girdilerin yerel üretiminin teşvik edilmesi, yerli üretim için gerekli altyapının oluşturulması gerekmektedir. Girdi üretimine yönelik Ar-Ge çalışmalarının yapılması, start-up ve scale-up destekleri olan gıda vadilerinin oluşturulması ve yerli girdi kullanımına yönelik çiftçilerin teşvik edilmelidir.

12. Her ürün için, ambalaj ve lojistik standartların hazırlanması, ürüne göre soğutma işlemlerinin yapılması, uygun taşıma yöntemlerinin ve standartlarının oluşturulması, isteğe uygun ambalajların kullanımının yaygınlaştırılması ve üreticiye desteklerin verilmesi, soğuk hava depolarının ve soğuk zincir uygulamalarının geliştirilmesi, teknolojik donanımlı araçların özellikle frigo araç taşımacılığının yaygınlaştırılması, taşımada paletli sisteme geçilmesi gereklidir.

13. Afet gibi kriz ortamlarına karşı dirençli gıda sistemleri oluşturmak gereklidir. Bu kapsamda Gıda sistemlerindeki aktörler (örneğin, küçük sahibi ve aile çiftçileri, kadınlar, göçmen, mülteci vb.) için afet etkilerine karşı dayanıklılık oluşturulmalı, afet dönemlerine yönelik tohum depolaması yapılmalıdır.

14. Büyük ve küçük ölçekli gıda üretimi ve dağıtım sistemlerine dayanan, üretim ve dağıtımda çeşitli yaklaşımlar kullanan ve tek bir kaynağa bağımlı olmadan hem ticari hem de toplum temelli kaynaklara dayanan çeşitlendirilmiş gıda tedarik zincirleri oluşturulmalıdır.

15. Gıda üretimi için atıklardan (atık su, gıda atığı ve organik atık) yararlanmalıdır.

16. Günümüzde kentsel ve kırsal alanlar giderek bütünleşmektedir. Çiftçi pazarları, aile çiftçiliği ve dolayısıyla kırsal kesimdeki nüfusun yaşadığı krizle başa çıkmanın etkili bir yolunu oluşturmaktadır. Ayrıca taze, yerel gıdalara yönelik artan tüketici talebini karşılamak veya yerel ekonomiyi canlandırmak gibi başka avantajlar da sağlamaktadırlar. Bu açıdan yerel gıda tedarik zincirleri, kırsal üretim işletmeleri ve kırsal toplulukları yenileme, tarımsal işletme tekellerini kırma ve insan ile doğa arasında manevi bağlantılar oluşturma kapasiteleri açısından değerlidir. Bu kapsamda güvenilir gıdaya erişim ve istihdam sağlamak gereklidir.

17. Tarım-Gıda Tedarik Zinciri bir değer zinciri yaklaşımı ile yeniden tasarlanmalı, değer yaratmayan faaliyetler ortadan kaldırılmalı veya en aza indirilmeli, dijital dönüşüm sağlanmalı, itme esaslı bir yapıdan çekme esaslı bir yapıya geçilmelidir.

18. Tarım-Gıda Lojistiği ülke genelinde bütüncül bir bakış açısı ile alınmalı, toplama, aktarma ve dağıtım merkezleri en uygun bölgelerde ve büyüklüklerde kurulmalı, talebin en kısa sürede ve maliyette teslimatını sağlayacak akıllı sistemler oluşturulmalıdır.

TARIM MEDYASI

1. Tarım medyasında örgütlenme ve bilinç düzeyini artırmak gerekmektedir.

2. Tarım medyasının ve medya mensuplarının tarafsız ve bağımsız kalabilmesi için koşulların sağlanması gerekmektedir.

3. Tarım medyasında yer alan kişiler hem tarımın hem de medyanın sözcülüğü ve savunuculuğunu daha etkin şekilde yapmalıdırlar.

4. Sektöre nasıl zarar verdiğini bilmeyen ve kendini uzman sanan kişiler tarafından kamuoyuna verilen açıklamalar durdurulmalıdır.

5. Ülkemizde istihdam edilmeyi bekleyen birçok ziraat mühendisi, gıda mühendisi, veteriner hekim ve gazeteci bulunmaktadır. Gençlerin ve yeni kişilerin bu sektöre girmeleri özellikle teşvik edilmelidir.

6. Özellikle e-ticaret konusunda elektronik yayıncılık ile ilgili tedbirler alınmalıdır. Bu alanda uzman olan kişiler tarafından takip, kontrol ve müdahale sistemleri geliştirilmeli ve oluşturulmalıdır.

7. Bakanlığın gıdada taklit, tağşiş ve hile yapanlar ile sürdürdüğü mücadelede tarım medyasının gücünden yararlanabileceği yöntemler oluşturulmalıdır. Devletin verdiği hizmetlerin tarım medyası yardımıyla halka ulaştırılması sağlanmalıdır.

8. Gıda güvenliği, gıda güvencesi ve gıda egemenliği için tarım medyasına büyük sorumluluklar düşmektedir. Tarımda üretim öncesinden tüketicinin memnuniyetine kadar her aşamada ve her konuda mutlaka bilimin gösterdiği yolda, teknolojinin en son imkanlarını kullanarak en doğru bilgi halka anlatılmalıdır.

TARIMSAL TİCARET ve PAZARLAMA

1. Türkiye'deki tarım işletmeleri küçük ve çok parçalı yapıya sahip işletmelerden oluşmaktadır. Bu yapı, üreticileri veya işletmeleri; üretim maliyetleri, ürün işleme ve pazarlama gibi faaliyetlerinde dezavantajlı duruma düşürmektedir. Karlı ve verimli bir üretim için üreticilerin/işletmelerin ölçek ekonomisine geçmeleri gerekir.

2. Küçük üreticiler fiyatlara son derece duyarlı olup, ürettikleri ürünleri düşük fiyatlar üzerinden elden çıkarmak zorunda kaldıklarında mevcut üretim alanlarını kademeli olarak alternatif ürünlerle değiştirmek zorunda kalmaktadırlar. Bu eylemde, üretici için sermaye, emek ve zaman israfı demektir.

3. Ürün fiyatlarının düşük olması durumunda, özellikle geçim sıkıntısı nedeniyle köylerden ilçe ve il merkezlerine doğru (köyden kente) göç oranı artmakta ve bu kişiler tarımsal üretimden çekilmektedirler.

4. Fiyatların düşük olması, üreticilerin gelişmesine yönelik bazı olumlu etkileri de beraberinde getirmiştir. Bunlardan birincisi olan işletme sahiplerinin yeni arayışlara yönelmesi ve ayakta kalmanın yollarını bulmaya çalışmaları desteklenmelidir.

5. Bir diğeri olumlu gelişme, işletmelerin bazı köylerde kooperatif veya birlik şeklinde örgütlenerek ürünlerini işlemeleri için, işleme ve paketleme tesisleri kurmalarıdır.

6. Bir diğeri olumlu husus ise üreticilerin ürünlerini pazarlamak ve değerinde satabilmek için pazarlama konusundaki çaba ve girişimlerini artırmış olmalarıdır.

7. Üreticilerin yetiştiricilik yöntemlerini günümüz şartlarına göre değiştirmekte zorlanmaları, yeniliklerin benimsenmesinin uzun bir süre almasına neden olmaktadır.

8. Düşük fiyat uygulamaları süreç içerisinde üretim miktarını düşürmekte ve günümüzde olduğu gibi yüksek fiyat düzeyi gibi sıkıntılı bir sürece neden olmaktadır.

9. Üreticiler ve işletmelerin kısa vadeli veya günübirlik fırsatları değerlendirmek yerine uzun vadeli, sürdürülebilir ve karlı üretim politikaları konusunda bilinçli hareket etmeleri sağlanmalıdır.

10. Üreticiler ekonomik ve mesleki çıkarlarını koruyabilmek için örgütlenerek güçlerini birleştirme yoluna gitmelidirler.

11. Yetiştiricilik yöntemleri ve girdileri konusunda çeşitli teşvikler uygulanmalıdır.

12. Tarımın ve üreticinin kendini toparlaması, yani kendini iyileştirebilmesi için 3-5 ya da 10 yıl süreyle bütün tarımsal girdilere, denetimi iyi sağlanmak ve ihlal edenler hakkında ağır yaptırım uygulamak koşuluyla vergi muafiyeti sağlanmalıdır.

13. Aynı şekilde belirli süre ile üreticilerin Tarım Bağ-Kur primleri tahsil edilmemeli ancak bu sürede sağlık haklarından yararlanmaları ve bu sürenin emeklilik süresinde dikkate alınması sağlanmalıdır.

14. Genç nesillerin tarıma yönlendirilmesi için bir **Tarım Gelir Garanti Fonu (TGGF)** oluşturulmalı ve tarımsal geliri **Geçim Seviyesinin** altında olan genç tarım üreticilerinin eksik kalan kısmının tamamlanması **TGGF'den** sağlanmalıdır.

15. Yeni üreticilik girişimlerinde verim ve kaliteyi arttırıcı üstün nitelikli materyal kullanılması için teşvikler uygulanmalıdır.

TEK SAĞLIK

1. Bu yaklaşım çatısı altında ilgili tüm sektör ve disiplinler arası bir araya gelerek tehlikenin boyutları kamuoyuna acilen yapılacak çeşitli etkinlikler ile seminer, panel, TV programları, radyo programları vs. ile bilgilendirmesi gerekmektedir.

2. Şu anda Türkiye'de yaylaların imara, meraların TOKİ'ye devri, tarım alanlarının çeşitli şekilde imara açılması durdurulmalı, koruma altına alınmalıdır. Bu konuda tüm sivil toplum örgütleri ve akademisyenler bir araya gelerek ortak bir basın açıklaması yapılmalıdır. Tek Sağlık Konsepti çerçevesinde oluşturulacak bu basın açıklamasıyla sağlığın güvence altına alınmasının sadece hastaneden ibaret olmadığı, koruyucu sağlık hizmetlerinin hayata geçirilerek doğa, tarım alanları, mera, yayla, çayır, otlak, sulak ve ormanlık alanların sistemli bir şekilde turizm, organize sanayi bölgesi, konutlaşma vs. gibi gerekçeler ile yok edilmesinin insan ve hayvan sağlığı ile insan ve hayvan sağlığına olan etkisinin kaçınılmaz olduğu ekosistem sağlığına olan tehlikeli etkileri dile getirilmelidir.

3. Hayvandan insana, insandan hayvana geçen hastalıklar için önlem alınmalı, doğa, tarım alanları, mera, yayla, çayır, otlak, sulak ve ormanlık alanların sistemli bir şekilde turizm, organize sanayi bölgesi, konutlaşma vs. gibi gerekçeler ile yok edilmesinin önüne geçilmeli, verilmiş izinler varsa iptal edilmelidir.

4. Ülkemizde olmayan hayvan hastalıklarının ülkemize taşınması ve gıda güvenliği açısından büyük tehlike oluşturan canlı hayvan, kırmızı karkas et ithalatına son verilmeli, ülke kaynakları seferber edilerek aile tipi hayvan yetiştiriciliği-tarımı desteklenmeli, bu tip küçük işletmeler kooperatif çatısı altında toplanacak şekilde özendirilecek tedbirler alınarak teşvik edilmelidir.

5. Gittikçe küreselleşen hayvan hastalıkları ile mücadele edebilmek, önceden önlem alabilmek için "Hayvan Sağlığı Hizmetlerinin", Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı'nın 1984 yılı reorganizasyon öncesi Veteriner Hizmetleri yapısına dönüştürülerek "Veteriner İşleri Genel Müdürlüğü" çatısı altında toplanması sağlanmalıdır.

6. Sağlık sadece hastaneden ibaret değildir, temiz doğa, temiz su, temiz toprak, temiz akarsu, temiz deniz olmadan ne hayvanın, ne insanın refahını sağlamamız mümkün olmayacağı için sağlıklı bir hayvan ve sağlıklı bir toplumdaki bahsetmemiz mümkün değildir.

7. Tek Sağlık konusunun tüm sektörleri ve disiplinleri içine alacak şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

8. Bugün tarımda yaşanan sorunlarımızı çok sektörlü ve disiplinler arası işbirliği yaparak Tek Sağlık Konsepti altında çözmemiz mümkün. Çünkü Türk Tarımı'nda yaşanan sorunlar herhangi bir mesleğin tek başına taşıyamayacağı kadar çok boyutlu sorunları ve çözümleri içermektedir.

9. Tüm bu sorunların çözümü tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Tek Sağlık Konsepti çerçevesinde bir tarım politikasına ihtiyaç olduğunu yaşanmakta olan COVID-19 Salgını ortaya koymuştur. Bunun için Tek Sağlık ve Ulusal Tarım Politikası çatısı altında bir platform oluşturarak, hazırlanacak raporlar çoklu sektör ve disiplinlerin ortak katkılarıyla ilgili yaşanan tehlikeli gelişmenin sonuçları, ilgili mercilere yazılı olarak ulaştırılmalıdır.

TOPRAK ve SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

1. Sürdürülebilirliğinin sağlanmasını, mutluluğunu ve sağlığını önemseyen herkes, çözümün bir parçası olabilir. Bir kişinin sürdürülebilirliği anlatması, talep etmesi genellikle zahmetlidir. Birçok kişinin aynı şeyi talep etmesini görmezden gelmek daha zordur.

2. Sürdürülebilirliğin sağlanması için yeni bir üretim anlayışı ile toprağa ve ekosisteme bakış açımızı değiştirmemiz gerekmektedir.

3. Hayvancılık işletmeleri yeraltı suyunu kirletmeyecekleri bir yerde yapılmalı ve kirlenmeyi önlemek için gerekli önlemler alınmalıdır.

4. Agroekoloji ve gıda egemenliği eğitiminde, tarım ve kırsal kalkınmada egemen olmalıdır.

5. Agroekolojide verim sorunu yoktur. Endüstriyel tarımdan geçişte, birkaç yıl bu durum ortaya çıksa da bu süreci kısaltmak mümkündür.

Bu önerilerin dikkate alınmasının Türk Tarımı'na çok önemli katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

**Ulusal Tarım Çalıştay
Düzenleme Komitesi**